

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СІМЕЙНОГО ПРАВА

Бабійчук Юлія Юріївна,

*студентка 3 курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник – к.ю.н., доцент Бабич І. Г.*

АНАЛІЗ ДІЄВОСТІ НОВОВВЕДЕНЬ ЩОДО СПЛАТИ АЛІМЕНТІВ НА ДІТЕЙ

Міжнародна Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 р., визнає право кожної дитини на рівень життя, необхідний для фізичного, розумового, духовного, морального та соціального розвитку. Його забезпечення пріоритетно покладається на батьків чи інших осіб, які виховують дитину [1]. Вказане право знаходить своє відображення і в національному законодавстві. Зокрема, відповідно до ст. 8 Закону України «Про охорону дитинства», [6] кожна дитина має право на рівень життя, достатній для її фізичного, інтелектуального, морального, культурного, духовного та соціального розвитку. Крім того, ч. 2 ст. 51 Конституції України [2] та ст. 180 Сімейного кодексу України (далі – СК України) визначають обов'язок батьків утримувати дітей до їх повноліття [5]. Разом з тим, про при те, що права дитини на утримання та обов'язок батьків забезпечувати дитині відповідний рівень життя, харчування, виховання закріплені значною кількістю правових актів, вони не завжди реалізуються на практиці, оскільки досить часто після розлучення подружжя, дітей утримує той із батьків, з яким вони проживають. Більше того, частими є ситуації, коли другий із батьків не виконує свої обов'язки щодо утримання дітей або й свідомо ухиляється від них.

Для викорінення таких ситуацій та захисту прав дітей, законодавцем було прийнято Закони України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту права дитини на належне утримання шляхом вдосконалення порядку стягнення аліментів» від 17 травня 2017 року №2037-VIII [7] та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення економічних передумов для посилення захисту права дитини на належне утримання» від 3 липня 2018 року № 2475-VIII (далі – Закони). [8] Цими Законами внесено зміни до Сімейного кодексу та інших нормативно-правових актів, й закріплено низку заходів для покращення механізму

стягнення аліментів: збільшення мінімального розміру аліментів, посилення відповідальності за несплату аліментів, і навіть запровадження так званої «дошки ганьби» для злісних неплатників аліментів.

З часу внесення прийняття вищевказаних актів минуло достатньо часу для того, щоб робити висновок, про дієвість таких нововведень при забезпеченні прав дитини на рівень життя, необхідний для фізичного, розумового, духовного, морального та соціального розвитку.

Першим суттєвим нововведенням є мінімальний гарантований розмір аліментів на одну дитину, який у відповідності до ч. 2 ст. 182 СК України не може бути меншим, ніж 50 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку [5]. Дана норма стала так званою «відправною точкою» для суду при визначенні розміру аліментів та гарантією для батьків, які самостійно утримують дитину. Як приклад цьому, варто навести окремі рішення суду. Зокрема, як вбачається із рішення Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська від 11 квітня 2019 року у справі № 200/20295/18 особу зобов'язали сплачувати аліменти на дитину у розмірі 1/3 частини зі всіх видів заробітку щомісяця, але не менш ніж 50 % прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку. [11] Рішенням Жовтневого районного суду м. Маріуполя Донецької області від 12 квітня 2019 року у справі №263/5363/18 особу зобов'язали сплачувати аліменти на дитину у 1/5 частини з усіх видів його доходів (заробітку), але не менш ніж 50 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку. [12] В цілому, в ЄРСР міститься більше 50 000 таких рішень. [9]

Дієвим засобом для боротьби із несплатою аліментів стало посилення відповідальності за несплату аліментів. Зокрема, Кодекс України про адміністративні правопорушення було доповнено ст. 183-1 «Несплата аліментів», якою за несплату аліментів на утримання дитини, що призвела до виникнення заборгованості, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за шість місяців з дня пред'явлення виконавчого документа до примусового виконання особу може бути притягнуто до адміністративної відповідальності та накладено стягнення у вигляді виконання суспільно корисних робіт на різний строк, залежно від ступеню тяжкості даного адміністративного правопорушення. [3] З часу дії такої норми судами України було притягнуто 7 осіб до адміністративної відповідальності та визначено різні розміри стягнення залежно від обставин справи. [9]

Також для забезпечення вказаної норми про адміністративну відповідальність, в Кримінальний кодекс України було додано ст. 389-2. «Злісне ухилення особи від відбування адміністративного стягнення у виді

суспільно корисних робіт», яка за вказане суспільно-небезпечне діяння передбачає позбавлення волі на строк до двох років. [4]Дана норма поки що не була реалізована на практиці. [9]

Окрім того, відповідно до ч. 1 ст. 196 СК України, у разі виникнення заборгованості з вини особи, яка зобов'язана сплачувати аліменти за рішенням суду або за домовленістю між батьками, одержувач аліментів має право на стягнення неустойки (пені) у розмірі одного відсотка суми несплачених аліментів за кожен день прострочення від дня прострочення сплати аліментів до дня їх повного погашення або до дня ухвалення судом рішення про стягнення пені, але не більше 100 відсотків заборгованості. Зокрема, як вбачається із рішення Московського районного суду м. Харкова від 30.05.2018 року у справі № 643/10555/17 позивач звернулася до суду із позовом про стягнення неустойки (пені) від суми несплачених аліментів на утримання неповнолітньої дитини. За результатами судового розгляду позов було задоволено та вирішено стягнути із відповідача 179442,69 грн. неустойки за прострочення сплати аліментів. [13]

Також важливим нововведенням, яке змушує боржників платити аліменти, що зазначене в ч. 5 ст. 15 СК України, це можливість того з батьків, з яким проживає дитина, самостійно вирішувати питання щодо її тимчасового виїзду за межі України на строк до одного місяця та більше для різних цілей у разі наявності заборгованості зі сплати аліментів за чотири місяці, а для дітей із різними хворобами – за три місяці. При цьому, така заборгованість має підтверджуватись відповідною довідкою. [5]

Єдиний реєстр боржників аліментів, або так звана «дошка ганьби», ще одне із реформованих нововведень, також вже активно працює на сайті Міністерства юстиції та висвітлює дані про осіб, які мають заборгованість за виконавчими провадженнями про стягнення аліментів понад 3 місяці. Ведення вказаного реєстру дає змогу значним чином обмежити права осіб, які не сплачують аліменти, зокрема, щодо перереєстрації, зняття з обліку транспортного засобу з метою його відчуження, щодо вчинення нотаріальних дій для відчуження належного майна, відкриття або закриття банківського рахунку, виїзду з України з дитиною строком на один рік з дня накладення адміністративного стягнення, передбаченого ст. 184 Кодексу України про адміністративні правопорушення. На квітень 2019 року цей реєстр налічує 169367 осіб [10].

Таким чином, підсумовуючи всі вищезазначені положення, можна зробити висновок, що зміни, що містяться в законі, активним чином забезпечуються на практиці, що дає позитивний вплив на забезпечення прав дитини на рівень життя, необхідний для фізичного, розумового, духовного,

морального та соціального розвитку, полегшує долю батьків, з якими проживають діти, щодо їхнього утримання та зменшує ризики щодо маніпулювання нормами про сплату аліментів на дітей.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Міжнародна Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 р. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_021
2. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 року № 8073-X // Відомості Верховної Ради України. – 1984. – № 51. – Ст. 1122.
4. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 року № 2341-III//Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст.131
5. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002 року № 2947-III//Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21-22. – Ст.135
6. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 року № 2402-III // Відомості Верховної Ради України. -2001. – № 30. – Ст.142
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту права дитини на належне утримання шляхом вдосконалення порядку стягнення аліментів: Закон України від 17 травня 2017 року №2037-VIII //Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 25. – Ст.291
8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення економічних передумов для посилення захисту права дитини на належне утримання: Закон України від 3 липня 2018 року № 2475-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2018. – № 36. – Ст.272
9. Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу:<http://www.reyestr.court.gov.ua/>
10. Єдиний реєстр боржників аліментів. – Режим доступу: <https://erb.minjust.gov.ua/#/search-debtors>
11. Рішення Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська від 11 квітня 2019 року у справі № 200/20295/18. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/81148705>
12. Рішення Жовтневого районного суду м. Маріуполя Донецької області від 12 квітня 2019 року у справі №263/5363/18. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/81116560>
13. Рішення Московського районного суду м. Харкова від 30.05.2018 року у справі № 643/10555/17. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/74773900A>